

D • N

2/2 1950

Skatten på läsning

Den särskilda skatt på tidskrifter av "huvudsakligen förströelsekaraktär" som i samband med krav på pappersskattens avskaffande föreslagits av 1949 års skatteutredning har inom pressen mött en såvitt bekant enhällig kritik. Nu har skilda organisationer yttrat sig om förslaget. Det är glädjande att dessa yttranden nära nog enstämmigt är avvisande. Till dem som bestämt avstyrkt en tidskriftsskatt hör Publicistklubben, Tidningsutgivarförbundet, Kooperativa förbundet, Grossistförbundet och Köpmannaförbundet. Två huvudskäl anförs mot förslaget. Dess genomförande skulle stå i strid med tryckfrihetsförordningen eller i varje fall med de principer som uppbär denna; det är omöjligt att utan godtycke skilja mellan de nyttiga tidskrifter som skall bli skattefria och de på förströelse inriktade publikationer som skall beskattas, och en sådan uppdelning är främmande för demokratisk åskådning.

Enligt tryckfrihetsförordningen är det generellt förbjudet "att på grund av tryckt skrifts innehåll genom åtgärd, som icke äger stöd i denna förordning, hindra tryckning eller utgivning av skriften eller dess spridning bland allmänheten". Av 1944 års tryckfrihetsakkunniga betonades uttryckligen att med "hinder" avses inte bara ett omöjliggörande av en skrifts utgivning, utan också sådana åtgärder som förde med sig att utgivandet av en publikation bleve ekonomiskt uteslutet. Såsom ett partiellt hinder för spridning måste vidare, såsom Bokförläggarförbundet understryker, betecknas prishöjningar varigenom "allmänheten tvingas begränsa sin läsning mer än vad som föranledes av den egna ekonomin ställd i relation till de priser, till vilka tidningarna kunna säljas av tidningsföretagen, då de ej tvingasindriva en specialskatt".

Dessa skäl synes oemotsägliga. Under alla förhållanden är klart att, såsom Kooperativa

förbundet erinrar, "en uppdelning i skattehänseende av olika tidskrifter med hänsyn till deras innehåll... icke står i överensstämmelse med tryckfrihetsförordningens anda". Veterligt förekommer icke en skatt av denna typ i någon demokratisk stat. Det förtjänar nämnas att Huey Longs beryktade regim i Louisiana beslöt en lag som underkastade publikationer med vissa minimiupplagor speciell beskattning, men att denna lag av USA:s högsta domstol år 1936 förklarades ogiltig under hänvisning till författningens princip om tryckfrihet (rättsfallet refereras i American Political Science Review 1937). Tryckfriheten i Sverige bör rimligen inte betyda mindre än i andra demokratiska stater.

En uppdelning av tidskrifter i skattefria och skattebelagda måste, vare sig den företas av en särskild tidskriftsnämnd eller på annat sätt, innebära godtycke. Hur litet sinne 1949 års skatteutredning haft för denna synpunkt framgår av att den föreslagna tidskriftsnämnden försvaras med upplysningen att i Danmark finns en liknande nämnd för frågor om "omsättningsavgift för choklad- och sockervaror"; redan denna aningslöst framkastade jämförelse borde vara tillräcklig för att utlämna beredningens förslag åt allmänt åtlöje. I själva verket medför en anordning av föreslagen art att en grupp politiker eller byråkrater får rätt att i betydande utsträckning dirigera det svenska folkets läsning. "Den publikationen har du nytta av, den tidskriften har du bara nöje av, och därför skall du betala den dyrare" — det är vad nämndens beslut i realiteten skulle innebära. Det är en utmaning, låt vara en halvt komisk utmaning, mot ett fritt folk att föreslå något sådant. Om någonsin gäller det att stämma i bäcken.

Sveriges industriförbund och Stockholms handelskammare tillstyrker däremot förslaget. Dess svagheter framhävs, men viktigare är dock, enligt de bå-

da organisationerna, att tidskriftsskatten möjligen skulle kunna leda till en begränsning av inkomst- och förmögenhetsskatten. Tankegången är inte bara ovärdig utan också orealistisk — redan därför att tidskriftsskatten skulle ge 20 miljoner, medan inkomst- och förmögenhetsskatten ger 2.000 miljoner. Stockholms handelskammarens tillstyrkande är, det skall erkännas, så omgivet av reservationer att det knappast läng-

re är ett tillstyrkande. Endast om den föreslagna skatten "står i överensstämmelse med den svenska tryckfrihetens idé" och om "kvalitets- eller nyttighetsprövningen" undviks kan, skriver handelskammaren, skatten tillstyrkas. Ja, då vore det fråga om en annan skatt, som inte hör hemma i verkligheten. I fråga om den nu föreslagna är ett eftertryckligt förkastande det enda anständiga.